

Naar Wenen met 10de van

Mahler

..... ACHTERGROND

Gelders Orkest onderneemt een riskant reisje: 'Als het om Mahler 10 gaat, worden mensen gek.'

Van onze medewerkster
Lonneke Regter

ARNHEM Het Gelders Orkest heeft iets met Gustav Mahler (1860-1911). Een paar dagen voordat Mahler naar Amsterdam kwam in 1903, voerde het Arnhemse gezelschap als eerste in Nederland een symfonie van de Oostenrijkse componist uit. Lawrence Renes en Martin Sieghart, de voormalige chef-dirigenten van Het Gelders Orkest (HGO), herstelden vanaf 1999 de band met Mahlers symfonieën. Elk jaar rond Kerst trakteerden ze Gelderland op Mahler.

De Arnhemse musici mogen volgende week afreizen naar het Mahlermekka Wenen om daar onder leiding van Sieghart de *Symfonie nr. 10* te spelen.

In 2007 bracht Sieghart in het kader van de Gelderse Mahlercycli de onvoltooide *Tiende* in Arnhem ten gehore. Hij maakte gebruik van een uitvoeringsversie van de Italianen Nicola Samale en Giuseppe Mazzucca. De wereldpremière van die reconstructie had Sieghart in 2001 gebracht, in Perugia met de Wiener Symphoniker.

Het mankement van Mahlers *Tiende* – het blijft gissen naar de oorspronkelijke bedoelingen van de componist – bleek profijtelijk voor Sieghart. Hij nam met Het Gelders Orkest in 2007 de Samale/Mazzucca-versie op voor een Japans platenlabel. En de klapper: toen Sieghart de cd aan Samale stuurde, kreeg hij het exclusieve uitvoe-

ringsrecht van de reconstructie, tot en met 2011, dus inclusief de commercieel interessante vieringen van Mahlers geboorte- en sterfjaar. Hoewel de Oostenrijkse dirigent, naar eigen zeggen geen waarde hecht aan de Mahlerfestiviteiten, wil hij graag in Wenen pronken met 'zijn' Arnhemse orkest. Hij is inmiddels werkzaam als honorair gastdirigent bij HGO, waar hij in 2008 vertrok – ironisch genoeg wegens een conflict over het buitenlandbeleid.

Weerstand zal er zijn. Sieghart is zenuwachtig voor een lezing die hij gaat houden over de *Tiende* in Wenen, de stad waar Mahler roem vergaarde en specialisten elkaar geregeld in de haren vliegen over Mahlers onaffe noten. 'Als het om Mahler 10 gaat, worden mensen gek. Rheinold Kubik, de vicepresident van het Internationale Gustav Mahler Gesellschaft is openlijk tegen de Italiaanse voltooiing.'

Er bestaan inmiddels zeven reconstructies. De Britse Mahlerspecialist Colin Matthews, die recentelijk een orkestratie van Mahlers *Pianokwartet* bij het Koninklijk Concertgebouworkest afleverde, vindt de versie van Samale/Mazzucca overbodig. De speelpartituur van de musicoloog Deryck Cooke voldoet. Die bracht in de jaren zestig als eerste, met Berthold Goldsmith, alle vijf delen uit.

Matthews schreef: 'Het is een misverstand om daarop verder te borduren. Niemand kan doen wat Mahler zou hebben gedaan. De symfonie is onvoltooid en imperfect en moet zo worden gepresenteerd.'

Het levenswerk van Frans Bouwman, volgens wetenschappers de grootste Mahler 10-kenner, zal een kolffe naar Matthews' hand zijn.

Bouwman werkt al ruim een decennium aan een wetenschappelijke uitgave van het handschrift van Mahler, dat door een gebrek aan financiering op zich laat wachten. Daarnaast adviseert hij dirigenten als Sieghart en volgende voltooiers van de *Tiende*, zoals de 28-jarige Israëlich-Amerikaanse dirigent Yoel Gamzou.

Bouwman maakte in 1986 een ver-

'De symfonie is onvoltooid en imperfect en moet zo worden gepresenteerd'

.....
sie voor twee piano's. Hij had in eerste instantie de vurige wens om goede ideeën uit alle orkestversies samen te voegen, 'maar dat bleek een illusie, want iedereen wil zijn eigen stempel', zegt hij. Bouwman geeft de voorkeur aan de Cooke-editie uit 1989, waaraan de broers Colin en David Matthews meewerkten. Die lijkt ook wereldwijd het meest geaccepteerd.

Eveline Nikkels, de voorzitter van de Gustav Mahler Stichting Nederland, is het met hem eens. Volgens haar raken Samale en Mazzucca ver verwijderd van de bron en voegen te veel versieringen toe. In de traditie van Bruckner welteverstaan. Nikkels: 'Ze bouwen met stenen van de burens, die niet Mahler heten.'

Toch vindt ze elke versie welkom, want 'deze muziek mag niemand worden ontnomen'.

Sieghart is emotioneler: 'De laatste delen die Mahler niet heeft geïnstrumenteerd, gaan over de breuk tussen Mahler en zijn vrouw Alma, gefor-

ceerd door Walter Gropius. Die catastrofe is ongelooflijk verklankt. Positief en destructief.' De Wener Sieghart beroept zich op zijn komaf en bijzondere banden met de Mahlerfamilie en weet zo de Bruckneriaanse Samale/Mazzucca met een smeug verhaal te verkopen.

George Wiegel, de directeur van het orkest, is teleurgesteld dat weinig Nederlandse concertzalen deze 'unieke productie' willen programmeren, terwijl het orkest zich internationaal wel profileert. De HGO-musici zijn verdeeld: zij verheugen zich op een tournee door Oostenrijk, maar sommigen vinden de gecombineerde versie 'afschuwelijk'.

Sieghart, op zijn gemak: 'Het is een kans de partituur creatief te interpreteren, in plaats van nauwgezet te volgen.' Zijn Mahlerfeestjes, die zo vaak hun weerslag vinden in cd-opnamen met Het Gelders Orkest, lijken nog lang niet ten einde.

Mahler. HGO o.l.v. Martin Sieghart: 21/2 Arnhem, 28/2 Nijmegen. Zie: hetgeldersorkest.nl